

✓ CHÍNH SÁCH VÀ LUẬT PHÁP TRONG QUẢN LÝ CHẤT THẢI RẮN Ở LIÊN MINH CHÂU ÂU (EU) TRONG NHỮNG NĂM GẦN ĐÂY

Nguyễn Thị Ngọc^{*}

Tóm tắt: Là khu vực kinh tế lớn trên thế giới, hàng năm Liên minh Châu Âu (EU) cũng tạo ra nguồn chất thải rắn (CTR) khổng lồ từ hoạt động công nghiệp, sinh hoạt, xây dựng v.v. Tuy nhiên, hệ thống luật pháp, chính sách được xây dựng hợp lý, chặt chẽ và được tổ chức thực hiện hiệu quả ở phương diện khu vực nói chung và ở phương diện từng quốc gia nói riêng đã giúp các nước EU thực hiện thành công công tác quản lý chất thải rắn, trở thành “mô hình” để các nước trên thế giới học tập. Bài viết tập trung tìm hiểu, phân tích, đánh giá tình hình thực hiện và vai trò của chính sách, luật pháp trong việc quản lý CTR ở EU trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: chất thải rắn, quản lý, luật pháp, chính sách, Liên minh Châu Âu

Quản lý CTR là quá trình quản lý tổng hợp bao gồm thu gom, vận chuyển, xử lý, tái chế hoặc tiêu hủy và quan trắc các loại CTR. Hiện nay, quản lý CTR ở EU và Việt Nam được tiếp cận theo hướng quản lý tổng hợp và được xem như một giải pháp tích hợp đảm bảo tính bền vững khi lựa chọn quy hoạch và quản lý môi trường trong từng điều kiện cụ thể.

1. Hệ thống chính sách và luật pháp về quản lý CTR ở EU

Chính sách là sách lược, kế hoạch cụ thể nhằm đạt được mục đích nhất định dựa vào đường lối chính trị chung và tình hình thực tế mà đề ra chính sách. Ở EU, chính sách

chung do Hội đồng EU đưa ra, trên cơ sở đó các quốc gia thành viên ban hành các chính sách riêng của nước mình.

Luật pháp là những quy phạm hành vi do nhà nước ban hành buộc người dân phải tuân theo nhằm điều chỉnh các quan hệ xã hội và trật tự xã hội. Đây là giải pháp mang tính pháp lý, bắt buộc, chi phối hoạt động của cá nhân, tập thể. Như vậy, luật pháp là công cụ thực tiễn hóa các chính sách của nhà nước. Thực tế cho thấy, tại EU người ta đã xây dựng được hệ thống luật pháp, chính sách phù hợp, đủ mạnh liên quan đến quản lý CTR cũng như xây dựng được bộ tiêu chuẩn kỹ thuật cho lĩnh vực quản lý này.

^{*} TS, Viện Nghiên cứu Châu Âu

Quản lý CTR ở EU được tiếp cận dựa trên nguyên tắc người gây ô nhiễm phải trả tiền, trách nhiệm của nhà sản xuất, xử lý tại nguồn. Từ đó, công tác quản lý CTR được tiến hành theo 3 hướng, bao gồm: 1) *Phòng tránh lãng phí*. Đây là nội dung rất quan trọng trong bất kỳ chiến lược quản lý CTR nào. CTR được giảm thiểu ngay từ nguồn và không để những hóa chất độc hại có trong sản phẩm khi đến tay người tiêu dùng. Tránh lãng phí phải được gắn liền với công nghệ sản xuất tiết kiệm, công nghệ xanh, công nghệ bao gói thân thiện v.v.; 2) *Tái chế và tái sử dụng*. CTR được tái sử dụng và tái chế một cách khoa học biến chúng thành vật liệu trong chuỗi sản xuất mới. EU xây dựng và ưu tiên khung chương trình “suối CTR” nhằm giải quyết vấn đề CTR bao bì, pin, CTR điện tử. Theo đó các quốc gia thành viên sẽ xây dựng cho mình chế tài thực hiện thu gom, xử lý dòng CTR nói trên; 3) *Cải tiến các biện pháp xử lý và giám sát cuối cùng*. CTR không có khả năng tái chế, xử lý phải được tiêu hủy và chôn lấp một cách an toàn. Chôn lấp được coi là giải pháp cuối

cùng khi không thể áp dụng được các giải pháp khác. Quy trình chôn lấp được giám sát một cách chặt chẽ nhằm hạn chế việc lợi dụng chôn lấp cả CTR thông thường, CTR có khả năng tái chế.¹

Để giảm lượng CTR, cũng như lượng CTR bỏ cuối cùng, EU đã tiến hành đồng thời các giải pháp nhằm ngăn chặn xả thải, tái sử dụng, tái chế, các phương pháp thu hồi khác, xả thải ra môi trường. Nhờ đó, trong nhiều năm trở lại đây, lượng CTR vứt bỏ đem chôn lấp, đốt v.v. giảm đáng kể.

Mục đích quản lý CTR ở EU hướng tới giảm tác động đến môi trường, cải thiện sức khỏe con người và sử dụng hiệu quả nguồn tài nguyên. Để hiện thực hóa, các chính sách và luật pháp về quản lý CTR đều nhằm giảm thiểu lượng CTR được tạo ra, thúc đẩy tái chế, tái sử dụng như một nguồn tài nguyên thứ cấp.

1.1. Ở phương diện khu vực

Trước đây, các quy định pháp lý về quản lý CTR được Liên minh Châu Âu xây dựng trên 3 cấp độ như khung 1 dưới đây:

¹ European Commission, *Waste Statistics*. URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Waste_statistics.

Khung I: Cấp độ pháp lý của các quy định về quản lý CTR tại EU

Hiệp ước EU: Điều 28 đến 30, Điều 174 đến 176

Chiến lược chất thải rắn cộng đồng: COM (96) 339

Cấp độ 1: Các quy định theo chiều ngang

- Chi thị khung chất thải rắn 75/442(91)156;
- Chi thị xử lý chất thải rắn độc hại 91/689;
- Quy tắc về vận chuyển 93/259.

Cấp độ 2: Các quy định về xử lý chất thải rắn

- Chi thị về đốt chất thải rắn 2000/76;
- Chi thị về chôn lấp 1993/31;
- Quy định về thiết bị chi thị 2000/59.

Cấp độ 3: Dòng chất thải rắn đặc biệt

- Dầu thải 75/439; - Bao bì 94/62;
- Bùn thải: 86/278; - PCBs: 95/59;
- Pin thải: 91/157; - Ôtô: 2000/53;
- Chất thải rắn sản xuất điện hạt nhân: 2002/96;
- Phân thải động vật 1774/2002.

Nguồn: European Commission, *EU waste legislation*, URL: <http://ec.europa.eu/environment/waste/legislation/>

Sau này các quy định được sửa đổi và cập nhật trên các lĩnh vực, chẳng hạn: (1) Các quy định về khung CTR có: *Chi thị 2008/98/EC* của Hội đồng Châu Âu về CTR thay cho *Chi thị 2006/12/EC*, *91/689/EC* và *75/439/EEC*. Chi thị này cung cấp khuôn khổ chung về yêu cầu quản lý CTR và các định nghĩa cơ bản liên quan đến quản lý CTR. *Quyết định 2005/532/EC* về danh mục CTR trong đó phân biệt rõ CTR nguy hại và

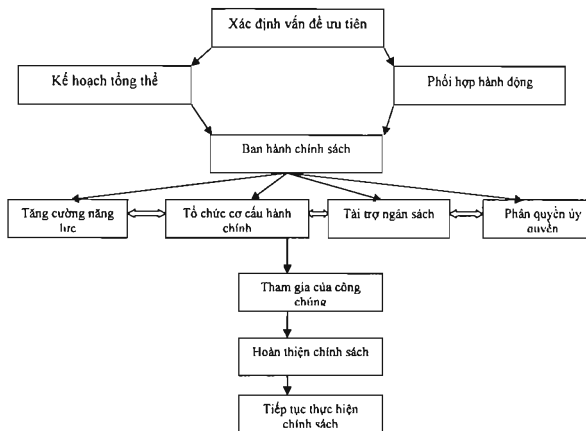
không nguy hại và gắn liền với các định nghĩa trong chi thị trên. *Quy định số 1013/2006/EC* về vận chuyển CTR xuyên quốc gia; (2) Các quy định về hoạt động quản lý CTR bao gồm *Chi thị 199/31/EC* về các bãi chôn lấp CTR, quy định phụ trợ, báo cáo của các nước thành viên về tình hình chôn lấp, *Chi thị 2000/76/EC* về việc xử lý CTR bằng phương pháp đốt, *Chi thị 2000/59/EC* về việc tiếp nhận CTR tại các cảng biển, cảng sông; (3) Các quy định về dòng CTR đặc biệt có *Chi thị 75/439/EEC* về việc xử lý dầu thải; Liên quan tới CTR titan dioxit công nghiệp bao gồm *Chi thị 78/176/EEC* về xử lý CTR từ công nghiệp titan, *Chi thị 82/883/EEC* về việc giám sát môi trường liên quan tới CTR từ ngành công nghiệp titan, *Chi thị 92/112/EEC* về các chương trình giảm thiểu ô nhiễm do CTR titan công nghiệp; Liên quan tới việc sử dụng bùn thải trong sản xuất nông nghiệp có *Chi*

thị 86/278/EEC về bảo vệ môi trường đất tại các khu vực có bùn thải đổ vào đất nông nghiệp; Liên quan đến pin và ắc quy, *Chi thị 91/157/EEC* về pin, ắc quy có chứa các chất nguy hiểm nhất định; Liên quan đến bao bì và CTR bao bì có *Chi thị 94/62/EC* về CTR bao bì và các quy định phụ trợ khác như *Quyết định 97/129/EC* về hệ thống nhận dạng bao bì, *Quyết định 97/138/EC* về hệ thống cơ sở dữ liệu bao bì, *Quyết định 1999/42/EC* về thông báo các chỉ tiêu về chất lượng bao bì, *Quyết định 199/177/EC* về tiêu chuẩn kim loại nặng có trong thùng nhựa; Liên quan đến xử lý xả thải polychlorinated biphenyl (PCB) và polychlorinate terphenyls (PCT) có *Chi thị 96/59/EC*; Liên quan tới vòng đời của các phương tiện giao thông là *Chi thị 2000/53/EC* v.v.²

Ở EU, các chính sách về CTR và quản lý CTR được hoạch định theo một chu trình logic, chặt chẽ, bao gồm:

² Nguồn: European Commission, *EU waste legislation*,

Sơ đồ 1: Chu trình hoạch định chính sách quản lý CTR ở các nước EU

Nguồn: EU waste management.

Các nước châu Âu nói chung và EU nói riêng đã xây dựng cho mình hệ thống chính sách quản lý CTR đồng bộ và chi tiết. Năm 1989, Ủy ban Châu Âu đã thông qua chiến lược quản lý CTR đầu tiên. Đến năm 2005, Ủy ban này cũng đã thông qua chiến lược cụ thể hơn về phòng chống và tái chế CTR. Đến năm 2008, chiến lược được Ủy ban đánh giá một cách toàn diện những thành tựu đã đạt được, những khó khăn, bất cập cần sửa đổi làm cơ sở để xây dựng Chi thị 2008/98/EC. Chiến lược cũng xác định mục tiêu đến năm 2020 tái chế, tái sử dụng 50% lượng CTR hộ gia đình, 70% lượng CTR xây dựng. Đây là

cơ sở quan trọng để các nước thành viên xây dựng kế hoạch quản lý CTR và các chương trình phòng chống lãng phí tại quốc gia trong Liên minh.

Các chiến lược về quản lý CTR được xây dựng một cách khoa học, được đặt trong tổng thể chiến lược phát triển kinh tế, xã hội chung của EU. Chẳng hạn Chiến lược Lisbon năm 2000, Chiến lược về phát triển bền vững năm 2006, Cẩm nang chiến lược chung của EU từ 2007-2013, Chương trình hành động Môi trường lần thứ 6 của Châu Âu trong đó xác định công tác phòng chống, quản lý CTR là một trong bảy chiến

lược chuyên đề³, trong đó đặc biệt lưu tâm đến quản lý nhựa thải và giấy thải. Một chiến lược chung về quản lý nhựa thải và giấy thải ra đời nhằm tái sử dụng khoảng 50% lượng nhựa thải phải đem đi chôn lấp hàng năm.

1.2. Ở phương diện quốc gia

Các quốc gia thành viên EU phải thực hiện nhiều cam kết trong đó có cam kết về quản lý CTR. Chẳng hạn, Ba Lan tiến hành giảm việc chôn lấp tại các bãi rác, tăng cường tái chế, tái sử dụng CTR. Lượng nhiệt, khí thải được thu gom triệt để tại các bãi rác nhằm không gây ảnh hưởng đến môi trường xung quanh. Các bãi rác được lắp đặt hệ thống xử lý hiện đại, được xử lý phân loại ngay tại nguồn nhằm giảm tối thiểu lượng CTR phải vứt bỏ cuối cùng.

Điều cần nhấn mạnh là, sau khi Chương trình hành động vì Môi trường ở EU được thông qua, các nước thành viên được xác định rõ ràng kế hoạch thực hiện. Kế hoạch này được các nước coi như nghĩa vụ theo yêu cầu trong Điều 8 của Chi thị 98/2008. Để có được số liệu thống kê tin cậy về hoạt động sản xuất của doanh nghiệp phục vụ tốt cho công tác quản lý CTR, các nước EU đã ban hành quy định chung về thống kê CTR. Các nước thành viên đã nghiêm túc thực hiện quy định thống kê này

từ cấp độ hộ gia đình, địa phương và quốc gia.

Việc ban hành luật pháp liên quan đến quản lý CTR do từng nước tiến hành dựa trên khung chi thị chung của Hội đồng Châu Âu. Chẳng hạn, đối với CTR nguy hại, Hội đồng Châu Âu ra Chi thị chung về Quản lý CTR nguy hại, trong đó nêu rõ danh mục các CTR nguy hại và yêu cầu các quốc gia phải giám sát chặt chẽ việc sử dụng chúng trong sản xuất cũng như xử lý khi thải ra môi trường. CTR nguy hại được quy định quản lý ngay từ nguồn phát sinh, thu gom và xử lý ở từng cơ sở sản xuất, hộ gia đình ở từng quốc gia khác nhau. Để quản lý việc chôn lấp, Hội đồng cũng cho ra đời Chi thị 31/EC/1999 và yêu cầu các nước thành viên thực hiện và báo cáo việc chôn lấp. Theo luật của EU, cơ quan cấp phép cho các bãi chôn lấp sẽ phải tiến hành kiểm tra để đảm bảo các bãi này đạt tiêu chuẩn cho phép. Các quốc gia thành viên buộc phải giảm 35% CTR có khả năng phân hủy vào năm 2016 so với mức của năm 1995. Đồng thời, khí mê-tan sinh ra trong quá trình chôn lấp phải được thu gom triệt để để sản xuất năng lượng. Để quản lý việc đốt CTR, Chi thị 59/EC/2000 cũng được ra đời.

Như vậy, các nước thuộc EU rất chú trọng tới việc tăng cường vai trò của hệ thống pháp luật trong quản lý CTR ngoài việc quy định chi tiết cho từng loại CTR và có các chế tài xử phạt nghiêm minh các trường hợp vi phạm; Nhấn mạnh tới việc

³ European Commission, (2011), *Report from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*, Brussels.

thực thi và đào tạo được đội ngũ quản lý nhà nước có trình độ trong việc kiểm tra và giám sát xả thải.

2. Tổ chức thực hiện chính sách, luật pháp về CTR và quản lý CTR

2.1. Thực hiện chính sách, luật pháp

Để hiện thực hóa chính sách và luật pháp, EU đặt ra nhiệm vụ chung cho toàn khu vực trong đó tập trung vào nhiệm vụ tái chế, chẳng hạn:

Bảng 1: Nhiệm vụ xử lý CTR ở EU

	Năm	Thu hồi	Tái chế	Thu gom
CTR từ hộp đóng gói sản phẩm	2008	60%	55%	
CTR của các phương tiện giao thông	2006	85% tái sử dụng	80% tái sử dụng	100%
		95% tái sử dụng	85% tái sử dụng	100%
CTR từ thiết bị điện gia dụng	2006	70-80%	50-80% tái sử dụng	Trung bình 4kg/người/năm
Pin thái	2012			25%
	2016			45%
Pin, acid chì và các hợp chất tích lũy khác	2011		50-75% loại có khả năng sử dụng	
Lốp xe	2006	0% chôn lấp		
Chôn lấp CTR hữu cơ	2006	Giảm bằng 75% tổng lượng chôn lấp của năm 1995		
	2009	Giảm bằng 50% tổng lượng chôn lấp của năm 1995		
	2016	Giảm bằng 35% tổng lượng chôn lấp của năm 1995		
Mục tiêu mới	2015	Thu gom phân loại tối thiểu ba loại rác là giấy, nhựa, kim loại và kính		
	2020	Tái chế 50% CTR hộ gia đình và các loại rác giản đơn đã được phân loại		
	2020	Tái sử dụng 70% CTR xây dựng		

Nguồn: Ozgur Kaki, (2010), *Overall trends in waste generation and management in Europe*, European Environment Agency.

Ở cấp độ quốc gia, các nước thành viên EU cũng xây dựng cho mình hệ thống chính sách, luật pháp đủ mạnh từ trung ương, địa phương, phù hợp với cam kết chung trong

EU. Đương nhiên các đạo luật, luật về CTR là một trong những ưu tiên hàng đầu. Chẳng hạn, ở Đan Mạch, chính quyền địa phương ngoài việc tuân thủ các quy tắc chung còn

linh hoạt đưa ra các quy định riêng tại các bang của mình. Chính quyền địa phương chịu trách nhiệm thu gom và xử lý CTR, điều này được quy định trong luật của Nhà nước. Luật cấm việc đốt những loại CTR có thể tái chế được. Các địa phương được phép đốt CTR có khả năng tái chế ở những trung tâm tái chế mà không phải trả tiền.⁴ Hoặc tại Ba Lan, chính quyền địa phương có vai trò chủ yếu trong việc thực thi các đạo luật về CTR và duy trì vệ sinh trong các thành phố. Trong hệ thống cơ quan quản lý CTR, nhiệm vụ cụ thể được phân công cho từng đối tượng liên quan từ chính quyền địa phương, chủ sở hữu, tổ chức thu gom và xử lý CTR.

Chính sách quản lý CTR được cụ thể hóa ở cấp độ quốc gia bao gồm chính sách quản lý, kế hoạch quản lý, chương trình quản lý. Chúng được hầu hết chính phủ các nước EU đặt ưu tiên hàng đầu. Các cơ quan chịu trách nhiệm về quản lý CTR cấp quốc gia phải lập ra kế hoạch thu gom, tiêu hủy các loại CTR phát sinh từ hộ dân cư, khu thương mại, công nghiệp chung cho cả nước, làm cơ sở cho các đơn vị cấp dưới xây dựng và lập kế hoạch. Tại Hà Lan, sau khi có kế hoạch quản lý chung, mỗi tỉnh đều lập ra kế hoạch quản lý CTR trong đó nêu rõ quá trình lưu chứa, thu gom, xử lý, tái sử dụng như thế nào? ở đâu? và do ai? Còn ở Anh, kế hoạch phải bao gồm thông tin về loại, số lượng CTR sẽ thải ra, cơ quan chịu trách nhiệm tiêu hủy CTR, các

phương pháp đổ thải, v.v. Các chính sách sau khi đưa ra được cơ quan địa phương, chính phủ, các tổ chức quần chúng thực hiện nghiêm túc và gắn kết chặt chẽ với nhau.

Các chính sách về quản lý CTR cũ không còn phù hợp sẽ được bãi bỏ và ban hành các quy định mới. Để thực hiện hiệu quả các chính sách và luật về quản lý CTR, các nước ở EU đã tiến hành rà soát lại bộ máy quản lý, bổ sung nhân lực tại những vị trí còn thiếu và cắt bỏ những vị trí không còn phù hợp.

Doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh, dịch vụ ở các nước EU đều tuân thủ quy định về quản lý CTR của EU cũng như của quốc gia sở tại, trong đó có quy trình quản lý sinh thái từ năm 2001. Hầu hết các doanh nghiệp đều tham gia vào quy trình này với tinh thần tự nguyện không chỉ với mục đích đạt được các chứng chỉ về môi trường. Chẳng hạn, công ty Shred it Belgium năm 2008 đã thực hiện tái chế 1.650 tấn CTR và thực hiện chương trình dấu chân cacbon, giảm lượng cacbon từ hoạt động vận tải. Kết quả là công ty đã đạt chứng chỉ CO₂ trung tính.⁵

Đối với cá nhân, nếu bị phát hiện vi phạm các quy định về quản lý CTR thường phải chịu phạt rất nặng. Chẳng hạn ở Thụy Sĩ, người dân phải tự phân loại CTR hữu cơ

⁵ European Environment Agency, *Managing municipal solid waste - a review of achievements in 32 European countries*.

URL: <http://www.eea.europa.eu/publications/managing-municipal-solid-waste#tab-news-about-this-publication>

⁴ Birgitte Kjer, (2013), *Municipal waste management in Denmark*, European Environment Agency.

và vô cơ, nếu cố ý không phân loại, khi bị phát hiện sẽ phải chịu phạt do xả rác không đúng quy định và phải chịu toàn bộ chi phí điều tra, xử lý.

Các tổ chức phi chính phủ ở EU có vai trò đáng kể trong việc thực hiện các công cụ pháp lý, chính sách, kinh tế trong quản lý CTR. Ví dụ các nhóm quan tâm tới lợi ích công cộng sẽ tham gia vào xây dựng các tiêu chuẩn, giám sát, xem xét lại các giấy phép về thu gom, vận chuyển và xử lý CTR; Giám sát các cơ quan công quyền có thực thi quản lý rác thải đầy đủ không, đồng thời có thể khởi kiện các khu công nghiệp hay tư nhân và các cơ quan công cộng vi phạm hoạt động về quản lý CTR.

Cùng với chính sách, luật pháp về quản lý CTR, các nước EU còn áp dụng hàng loạt các tiêu chuẩn, giấy phép được luật hóa trong các văn bản của Nhà nước cũng như của Liên minh. Các tiêu chuẩn được áp dụng cho mọi khía cạnh của quản lý CTR, bao gồm từ lưu chứa, thu gom, vận chuyển, khôi phục tài nguyên và tiêu hủy cuối cùng, cụ thể là các tiêu chuẩn liên quan đến thu gom CTR (số lượng thùng chứa, địa điểm thu gom, các loại CTR phải thu gom) v.v. Chẳng hạn, Chính phủ Pháp quy định phải dùng các loại vật liệu, nguồn nhiên liệu để đàng thu gom, tái chế, tái xử lý sau khi kết thúc vòng đời sản phẩm. Đối với các bãi rác, Pháp quy định các tiêu chuẩn kỹ thuật liên quan tới bố trí mặt bằng, cảnh quan, kiểm soát để đàng

lượng khí lên men,... Các loại giấy phép cũng được cấp cho các phương tiện để đàng xử lý CTR, đảm bảo an toàn cho môi trường. Giấy phép này có thể được cấp theo địa điểm, theo loại thành phần nguyên liệu tạo nên sản phẩm v.v.

2.2. Những tồn tại

Bên cạnh những thành tựu kể trên, việc quản lý thông qua công cụ chính sách, luật pháp của các nước EU cũng còn một số điểm tồn tại. Chẳng hạn, lãnh đạo các cơ quan chức năng vẫn có cái nhìn hạn chế về tác động của CTR, quản lý CTR nhất là CTR nguy hại trong khu vực. Các cơ quan chức năng như Bộ Cơ sở hạ tầng và Môi trường, Thanh tra vận tải, Hải quan, An ninh, v.v. không xác định được những quy định đang được thực hiện có phù hợp với các nước hay không. Do đó, họ cũng khó xác định được liệu việc thi hành Quy định có giúp ngăn cản dòng chảy CTR bất hợp pháp hay không.

Có dấu hiệu cho thấy hệ thống tiếp nhận và xử lý các thông báo của các nước nhập khẩu CTR đã không hoạt động đầy đủ. Do đó, các cơ quan xử lý thông báo không biết chắc chắn liệu các công ty đưa ra các thông báo có phải là công ty xử lý CTR hay không. Bên cạnh đó, phần lớn các vụ vi phạm quy định như Quy định về vận chuyển CTR trong EU không bị khởi tố nhưng lại không được các cơ quan chức năng giải thích hợp lý.

Theo thống kê, Cơ quan Công tố đã quyết định không khởi tố 3 trong số 10 trường hợp vi phạm Quy định vận chuyển CTR trong EU. Tòa Thẩm kế Hà Lan đã không tìm thấy lời giải thích thoả đáng nào, đồng thời họ lo ngại rằng điều này đồng nghĩa với việc các trường hợp vi phạm Quy định không bị xử lý.

Những phân tích, đánh giá kể trên đã làm rõ tình hình công tác quản lý CTR ở châu Âu nói chung, các nước EU nói riêng thông qua việc tìm hiểu cụ thể giải pháp luật pháp, chính sách mà các nước này đã và đang tiến hành áp dụng để quản lý CTR. Từ đó cho thấy một số kinh nghiệm tốt có thể gợi ý cho các nước khác trên thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng như: 1) Xây dựng hệ thống luật pháp, chính sách về quản lý CTR phù hợp; 2) Tổ chức thực hiện một cách có hệ thống, có hiệu quả; 3) Chú trọng, tăng cường vai trò của các doanh nghiệp, các tổ chức xã hội, NGOs trong thực hiện luật pháp, chính sách về quản lý CTR.

Tài liệu tham khảo

1. Birgitte Kjer, (2013), *Municipal waste management in Denmark*, European Environment Agency.

2. Filemon A. Uriarte, Filemon A. Uriarte Jr., (2008), *Solid Waste Management: Principles and Practices*, UP Press, p. 216.

3. Jackson, C., Watkins, E., (2012), "EU waste law: the challenge of better compliance", *Directions in European Environmental Policy*, No. 5, Published by the Institute for European Environmental Policy.

4. N. Buclet (2002), *Municipal Waste Management in Europe: European Policy Between Harmonisation and Subsidiarity*, Springer, p.208.

5. European Commission, *Waste Statistic*, URL:http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Waste_statistics

6. European Environment Agency, *Managing municipal solid waste - a review of achievements in 32 European countries*, URL:[Http://www.eea.europa.eu/publications/managing-municipal-solid-waste#tab-news-about-this-publication](http://www.eea.europa.eu/publications/managing-municipal-solid-waste#tab-news-about-this-publication)

7. European Commission, *Packaging Waste*, URL:http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/waste/key_waste_streams/packaging_waste

8. European Commission, (2011), *Report from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*, Brussels.